

DEN ENSAMMA SYSSLAN

Vilja eller inspiration? Under åtta dagar skrev Peter Mickwitz åtta dikter per dag. Ett, som han skriver, "karnevaliskt förstörelsearbete". Sara Abdollahi har tagit sig an och igenom det "mörka ljus" som resultatet alstrar.

Vad gör en poet, som hunnit etablera sig och utgett sju diktsamlingar. Men inte diktat på fem år. För att han har skrivit på annat. Kanske som Peter Mickwitz i sin senaste diktsamling. *Solen går ner det verkar omöjligt*, är som alla svårkategoriserade böcker intressant, man kan alltid räkna med att bli överraskad. Det är en otuktad experimentell skrift, som enligt egen utsago, tillkommit utan att något har fått redigeras eller ändras. Men också en övning i skrivande som Mickwitz inte är van vid.

Diktsamlingen är ett resultat som börjar med sommar och lust. Det är en kväll i juli 2017 när en omedelbar längtan efter att åter skriva poesi infinner sig hos honom. Mickwitz sätter sig ned, skriver åtta dikter, och fortsätter sedan systematiskt. Han skriver åtta dikter två timmar om dagen i åtta dagar. Boken är en tunn volym som disponeras i åtta olika delar med en avslutande essä, kallad "Omöjligt möjligt", i vilken han reflekterar över författarpositionen och sitt eget skrivande.

Utöver att Mickwitz genom den här boken vill pröva att behandla sin skrivkramp, vill han också utmana oförmågan att vistas i ett eget skrivande som inte nöjer sig. Ett skrivande lika nyfiket som när han 1979 som femtonåring just hade börjat dikta. Då kunde han oblygt skriva uppemot 20-30 dikter om dagen. Inte nu, inte längre. Men att ge sig hän det här projektet handlar inte om att han hastigt vill kunna producera många dikter om dagen. Nej, – för att inte stelna och för att hitta nya former behöver han minnas barnablicken.

Mickwitz räknas i dag som en de främsta samtida finlandssvenska poeterna. Han debuterade 1991 med diktsamlingen *I ljuset* och har sedan dess utgivit en rad

diktsamlingar, urvalvolymen *Ett paradis av glas* och därtill ett flertal kortprosa och essäistiska böcker. Han är också verksam som översättare, och har fått en femårig utmärkelse som konstprofessor.

Mickwitz arbetar med upprepningar, och har sedan debuten varit intresserad av namn för att med diktsamlingen *Där bara diset återstår av paradiset* som utkom 2007 också intresserat sig för ordlekar. Hos honom finns ett formmässigt släktskap med Gunnar Björling. Men precis som kritikern Fredrik Hertzberg har påpekat är Björlings ljus ljust medan det hos Mickwitz finns mera tvivel och ångest. Kanske kan man säga att det i hans poesi bor ett mörkt ljus.

Jag tänker att det mörka ljuset också finns med när jag läser *Solen går ner det verkar omöjligt*. Titeln, lånad från en av dikterna, kröker sig in emot sig själv och sammanfattar projektet väl.

Mickwitz experimentella diktdagbok skiljer sig från andra böcker om skrivande. Istället för klichéer om att skrivandet alltid är pågående, också när man inte skriver, som Marguerite Duras hävdar i sin underbara men romantiserande bok *Att skriva*. Eller maskinella analogier om skrivandet som maratonlopp. Kastar läsaren rakt in och runt i ett litterärt riskabelt och klaustrofobiskt kaos. Att läsa *Solen går ner det verkar omöjligt* är både att vistas i skrivandet och i det som skrivs. Och att samtidigt befinna sig i det "karnevalistiska förströelsearbetet", som författaren själv beskriver tillståndet i efterressän.

Diktsamlingen börjar med både korta och längre expressiva stycken. Man känner igen både skrivsätt och poetik från Mickwitz tidigare böcker. Första dagen skriver han:

**i framtiden kommer
framtiden fortfarande
inte att finnas jag går
häriifrån jag kommer
inte tillbaka allt ljus
vasst och glittrande
och jag förstår allt
färgerna betyder när
jag gått kommer jag
inte tillbaka vart jag
än går är det från
och med nu.**

Det är så Mickwitz dikter i denna bok låter – flytande, och liksom lätta i sin stundtals avskalade form. Många av dikterna flimrar fram, ”syret sprakar lågt och solen rör sig vinklat”, och sedan förbi lika hastigt som de är skrivna för att: ”alltför många lager har lagts bort”.

Men här finns också stycken som påminner om varför poesins språk kan liknas vid mystikens. Språket, det andra. Ett språk som finns i sprickan av själva språket.

Även om det som skrivs handlar om det tillsynes enkla och vardagliga. Det är stunder när:

**rummet öppnar sluter sig vänder sig ut stänger sig in
tunna svarta kroppar smala järnstänger rör sig där
är de i rörelse sakta mot från mellan varandra hittar
De inte ut in växter och växter de ut och rummet blir
allt mindre och mindre vänder det sig igen in**

Dikten är skriven dag fem – och får mig att tänka på grammatiken i Ann Jäderlunds poesi. Det handlar om att låta sig dikteras av dikten. Att låta sig själv försvinna in i en språkligt otuktad galenskap och förlora kontakt med det vardagliga språket. I detta isolat flyter medvetandet fritt, saknar gränser, kanter och mittpunkt. ”rummet öppnar sluter sig vänder sig ut stänger sig in” och plötsligt händer det att man hör hur ”något litet sågar försiktigt ner ett träd i mitt öra” och ”dag är natt och natt är också natt”. Skrivandet flyter med existensen. Tiden försvinner in i dikten. Diktaren lämnas ensam med sig själv, med tvånget att skriva. Dikten blir diktator. Och ingenting annat än rösterna i huvudet som ropar på att omvandlas till text existerar. Ingenting annat än den katatoni som är musiken i språket hörs. I den underbara avgrunden hittas en skrivprocess som är bortom diktaren. Där tuggas ett enhetligt jag sönder. Fragmenteras. Framträder gör diktrösten.

Ofta är det en inbunden röst. Betryckt och bräcklig rör den sig från sida till sida,” medan / en ändlös sommar rör sig hotfullt längsmed horisonten. / och / visst kan man marschera och dra raka linjer i landskapet / visst göra runda ansikten välja färger och skratta rätt.” Jaget adresserar ibland ett du som ”kunde ha gett en förklaring och sedan gått, ett du som ”kunde ha sagt ”vi ses nästa sommar”. Och ibland ett vi som ”är uppochnedvända för oss” och ”på väg över slätten utan slut”. Lika fragmenterat som jaget är, lika oklart är det om de ”du” och ”vi” som adresseras är någon eller några som finns nära jaget eller om de är jaget självt. Men det intressanta är jaget och den väntan som skrivandet innebär, hur den som inte skriver alltid behöver vänta på den skrivande. Denna någon är här antingen jag själv, den andre – eller en annan jag själv.

Den klaustrofobiska känslan gör att dikten sin luftiga form till trots tycks vara rummets fånge. En tjock och osynlig vägg finns mellan texten och världen. Fragmenterade röster hörs från andra sidan väggen, som ett tecken på att poeten fortfarande lever och skriver på sitt experiment.

Solen går ner det verkar omöjligt är ingen diktsamling som stillsamt rullas fram från en punkt till en annan, texten rör sig oroligt in och ut ur medvetandet. Som bäst blir det när Mickwitz för en inre dialog som verkar närmast omedveten om att det han skriver ska komma att publiceras. Som mest glimrar det till när han verkar ha tappat det helt, dikterna når en närmast absurd och galen punkt, lämnar en plats åt det skeva och överraskar med dunkel komik. Som när ”Grammatik syntax gud är frånvarotystnad” och besvikelsen över att världen inte kommer att gå under då han ”i ljuset av undergången såg allt”, och nu bara ett mörker. När diktblicken flimrar loss skulle dikterna bitvis lika gärna kunna vara skrivna av Heiner Müller på uppåttjack. Och de känns litterärt autentiska på samma sätt som när Lars Norén

ryckigt och just i ögonblicket registrerar livet – uppskruvat som innan dess själva tillblivelse och sammansättning.

I takt med att undersökningen sväller blir jaget alltmer underkastat språket. Mickwitz rör sig i det främmande skrivandet, och dömer sig själv för oförmågan att inte kunna kontrollera det. Det är inte som med Rilke och hans *Duinoelegier* precis. Ingen poetisk musa kommer till Mickwitz undsättning. I det rusiga skrivandet finns det ingen mystik, inget som handlar om "ett utbrott av inspiration, ett tillstånd där den skrivande uppgår i någonting bortom hens kontroll". Inget sådant. När han försöker går han snarare ned sig, "i ett utmattande - vansinnigt - försök att behärska texten (språket)". För en poet som förut skrev femton dikter om året. Högst. Ska det snart visa sig att projektet som började med lust, slutar med utmattning.

Aldrig blir det så tydligt som när man läser denna experimentella diktdagbok: att skriva är en ensam syssla. Men framförallt att: "Förutom det orealistiska i tanken att skapande skrivande vore arbete i ordens konventionella bemärkelse", bör skrivandets villkor belysas lika entusiastiskt som processen. Annars befäster man ytterligare romantiseringen av konstnärsgeniet.

Jag inbillade mig först att recenserandet av den här boken skulle fungera smärtfritt. 108 sidor om skrivande. Ett språk som är lättsamt men stundtals vackert och en essä som håller en hög nivå utan att vara för akademisk styltig och insyltad. Projektet väckte mitt intresse. Men läsningen lämnar mig med något mer att önska. Kanske handlar det helt enkelt om att *Solen går ner det verkar omöjligt* visserligen är ambitiös och tankeväckande, men mera som idé än som litteratur. Mickwitz återkomst till poesin är begåvad. Men bokens avslutande essä väger lite för tungt. Det finns en risk att den blandar sig i läsningen och att det är essän, snarare än dikterna, som stannar i läsarens minne. Till slut börjar jag klippa med ögonen inför det smakfullt tomma malande som gör att boken trots sitt korta format känns ältande lång. Mickwitz i tillfället fångade dikter förblir just tillfälliga. "så här vill jag alltså inte känna mig / det är för torrt". Jag längtar efter mer brus i det stringenta, en oväntad rörelse, en mörkare sol.

LYRIK

Solen går ner det verkar omöjligt

Peter Mickwitz

Förlaget, 2019

Författarfoto: Niklas Sandström

